

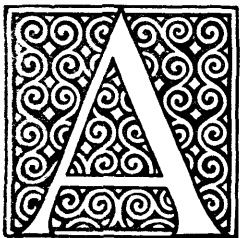

Lublin látképe.

Dr. Trenkler és Tsa felvétele.

ELŐNYOMULÁSUNK LUBLIN FELÉ.

OFFENZÍVÁNK A VISZTULA ÉS VJEPRZ KÖZÉN.

Az északról Közép-Galiciát fenyegető orosz erő ellen a támadást Dankl tábornoknak a Szan-folyó két oldalán felvonult hadserege kezdte meg. Az első parancsokat erre nézve már augusztus 18-án kiadták. De még mi-

előtt a tulajdonképpenitámadóhadművelet megkezdődött volna, a Dankl-féle első hadsereg előretolt különítményei megkezdtek az előnyomulást, átlépték az orosz határt, felderítették az ellenség állásait, érintkezésbe kerültek vele s azontúl nem tévesztették többé szem elől. Az osztrák-magyar hadvezetőség hivatalos vezérkari jelentéseiben augusztus 15-én találunk először utalást arra, hogy a Dankl-féle hadsereg megkezdte előnyomulását. Az e napon késő éjjel kiadott jelentés utolsó bekezdése ugyanis a következőket mondja: »Északon csapataink a Visztula nyugati részeiben folytatják előnyomulásukat. E folyó keleti vidékein is folynak már az előnyomulási hadműveletek.« Ez volt az első értesítés a mi nagy offenzívánk tulajdonképpeni megkezdéséről. A maga idejében ez a szerény mondat valósággal észrevétlen maradt, holott nagyjelentőségű eseményeknek volt első hírnöke. Azt jelentette, hogy a Dankl-féle hadsereg élével előretört a középgaliciái osztrák határon a Visztula—Szan-torkolat és a Szan

melletti Szieniavától az orosz Tarnograd felé vivő országút között elfoglalt állásából.

Előcsapataink egy része, különösen a Tarnograd irányában előnyomuló keleti szárnyon már benn járt orosz földön, amikor az általános előnyomulásra és támadásra a parancs megérkezett. E szerint a parancs szerint a Dankl-féle hadseregnek meg kellett kezdenie az előnyomulást a Visztula- és a Vjeprz-folyók közén széles vonalban az ott gyülekezett orosz haderők ellen. Ezek az orosz haderők ugyanis — a 4-ik orosz hadsereg, a varsói kerület csapatai —, ha megveretlenül maradnak, veszélyeztették volna hadseregünk nyugati balszárnyát, siker esetében pedig leszorították volna hadseregünket a krakó—sziléziai vonalról, ami szabaddá tette volna az utat az orosz hadsereg számára a monarchia és Németország határának központja, legérzékenyebb része felé. Viszont mindaddig, míg a mi Közép-Galiciában felvonult seregeink veretlenül állottak, az orosz hadvezetőségnek gondolnia sem lehetett arra, hogy a krakó—sziléziai vonal felé előretörjön. Ez esetben ugyanis támadó seregét az előretörési területet (Orosz-Lengyelországot) két oldalról közrefogó osztrák-magyar és német hadsereg — az előbbi délről, az utóbbi északról — oldalba támadhatta volna. Ez volt az ok, amiért az oroszoknak a Visztulától keletre keresniök kellett az összeütközést, hogy a délről való fenyegető nyomáson könnyítsenek s az osztrák-magyar hadsereget a döntő orosz előnyomulás oldalából leszorítsák. A harcoló

113

Csapataink előörsei Frampolnál.

felek mindegyike számára tehát kényszerítő szükség volt az offenzíva s ebből a kettős szükségből fejlődtek ki a kraszniki s a rájuk következő csaták. A felek helyzetében azonban volt egy különbség: az orosz offenzíva a Szanfolyó ellen még csak előkészítésben volt, amikor az osztrák-magyar offenzíva meglepő gyorsasággal az első csapást mérte a Visztula és Vjeprz közeléből fenyegető orosz haderőkre.

A Dankl-hadsereg a kiadott parancsoknak megfelelően széles, körülbelül 70 kilométer kiterjedésű vonalban augusztus 20-án és 21-én csapatainak zömével is előnyomult és átlépte az orosz határt. Egy különítménye a Visztula—Szanszögletéből átkelt a Visztulán és 21-én elfoglalta Szandomierc városkát, összeköttetést teremtett az ott működő Kummer-féle hadsoporttal, mely a Visztula balpartján haladva, állandóan fedezte a Dankl-hadsereg baloldalát. Maga a hadsereg zöme, melyet Tarnogradon túl az Auffenberg-féle hadsereg fedezett, 3 hadtestével három főoszlopban nyomult előre. Balszárnyával a Visztulára támaszkodott, mely itt már jelentékeny folyami akadály lévén, nagyobbarányú meglepetések ellen védelmet nyújtott volna még az esetben is, ha a Nyugat-Galiciában előretolt Kummer-féle hadsoport és a vele összeköttetést tartó Szandomiercen át északnak haladó különítmény nem is adott volna teljes biztonságot erről az oldalról. Az egyik oszlop a Visztula-folyó és Zaklikov városka közötti területen nyomult előre. A másik Janov irányában

haladt, a harmadik Bilgorájon át Frampol irányában. Előbb azonban a Dankl-féle hadseregnek nagy akadályt kellett legyőznie: át kellett haladnia a Visztula mellékfolyójának, a Tanevnek erdőborította, dombos és legtöbb helyütt mocsaras vidékén, mely a csapatok mozgását fölöttébb megnehezítette s különösen az ágyúk és a trén számára volt nehezen járható. Hogy milyen rendkívüliek voltak ezek a nehézségek, arról az előnyomulásban résztvevő számos katona feljegyzései tanuskodnak. Egy ezredes például, aki ezrede élén Dankl hadseregében szolgált (neve és ezredének száma ismeretlen, mert a háború első hónapjában ilyen adatokat, amelyekből az ellenség következtetéseket vonhatott, a nyilvánosság előtt tilos volt megnevezni) így írja le a terep okozta nehézségeket:

»Az ezred a hadsereg gyülekezése alatt kis városban állott, a »galiciai homokvidék« déli szélén. Mi az a »homokvidék«? Nem kell mindjárt éppen a Szaharára gondolni. Ellenkezőleg, a szemnek tetszetős a tájkép: kiterjedt erdők és messzenyúló vetések, csupa mosolygó zöld. De ez a derűs szín homokrétegeket rejteget. Az utak, ha ugyan egyáltalán így nevezhetők, széles, mély homoksávok, amelyekbe mélyen besüpped a gyalogjáró lába s a kocsikereke. A forróví sivatagok karavánútjai sem lehetnek különbek... Ahol nem homok van, ott mocsár következik a természet sajátos szeszélyéből. A hadtörténelem valamikor méltatni fogja a mi hadseregünk csodálatos magatartá-

sát, amelyet a vidék nehézségeinek leküzdésében az összes harcok alatt tanusított. Hisz ez a homok- és mocsáröv csak a Lublin és Cholm alatt húzódó dombvidéknél ér véget.

Augusztus 16-ikán kaptuk az indulási parancsot egy orosz városka felé. Délután 1 óraker gyülekeztek az ezred zászlóaljai a kitűzött útvonalon. Már a menetelésnek ebben az előkészítő szakában is kiderült, milyen bajos az előbbrejutás a homokos utakon mindennemű trén számára. Minduntalan nagyszámú legénységet kellett a kocsikhoz rendelni, hogy belekapaszkodva a kerekek küllőibe, előbbre lódítsák a járműveket. Egy órába telt, míg ezzel elkészültünk s az ezred megindulhatott. Szép, napos délután volt, a tiszték és a legénység jó hangulatban, ámbár szörnyű homokfelhő lepté el az egész menetoszlopot. Egyelőre saját területünkön haladtunk. Egyszerre füstgomoly bukkant fel szemünk előtt, jelezve, hogy közel vagyunk a határhoz. A kozákok névjegye volt ez, amelyet számunkra hagytak: teljesen felégetett, elpusztított, lakatlan kis falu, melyen túl az orosz kordon őrségi és vámházmaradványai egyre jobban elhamvadó tűzzel égtek.

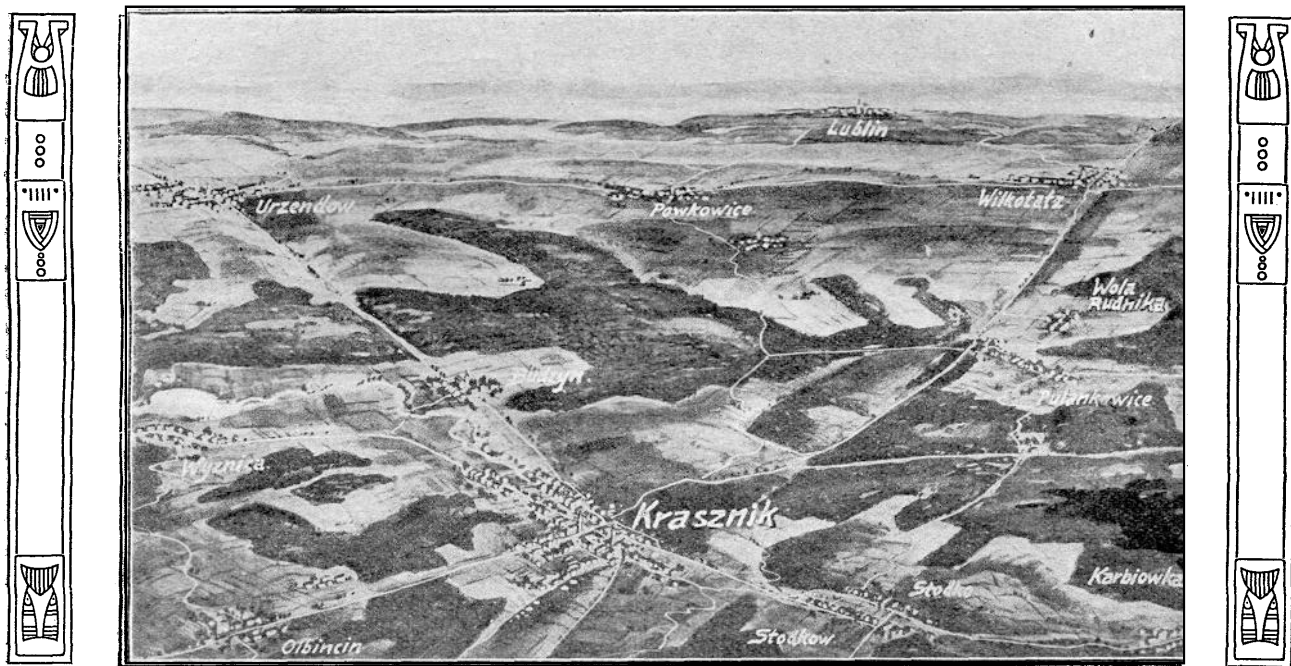
Ilyen területen folytatták a Dankl-hadsereg csapatai útjukat 22-én tovább észak felé és jelentékenyebb ellentállás nélkül kisebb csatározások útján jutottak előre, áthaladtak a Tanev-folyó veszedelmes mocsárövezetén, miközben mintegy 15 kilométernyi sávon teljesen

úttalan vidéken kellett átvonulniok. Meglepetésszerűen bontakozott ki az első hadsereg a Tanev-régióból, folytatta előnyomulását s a Visztulára támaszkodó balszárnyával két hadosztállyal átlépte a Karaszioivka-folyót.

AZ ELSŐ KRASZNIKI CSATA.

Alig jutott azonban Dankl serege a folyótól északra elterülő hegyvidékre, tíz kilométerrel előbbre, amikor több mint két orosz hadtestre bukkant, amelyek szintén előnyomulóban voltak s csapataink közeledtének hírére a Kraszniktól délre és Frampoltól északra húzódó egyenes vonalon helyezkedtek el. Az osztrák-magyar és az orosz offenzíva tehát találkozott a visztulamenti Aunopol és Frampol közötti vonalon.

Csapataink azonnal megtámadták az ellenséget. Kemény, harcban edzett, a terepet ismerő és erős védelmi állásban levő csapatok állottak velünk szemben. A terület, melyen a harc megkezdődött és lefolyt, állandó hadgyakorlati vidéke volt az orosz hadseregnek. De a pozsonyi 5-ik hadtest Puhallo tábornok vezetése alatt olyan tűzzel vetette magát az ellenségre, a vezetés olyan fölényes volt, hogy estére kelve az oroszok Krasznik irányában észak felé visszavonultak. Az orosz visszavonulásnak oka először az oroszok jelentékeny veszteségeiben, másodsor hadállásuk megkerülésében rejlik. A

A Krasznik—Lublin közti terep domború térképe.

Dr. Trenkler és Társa engedélyével.

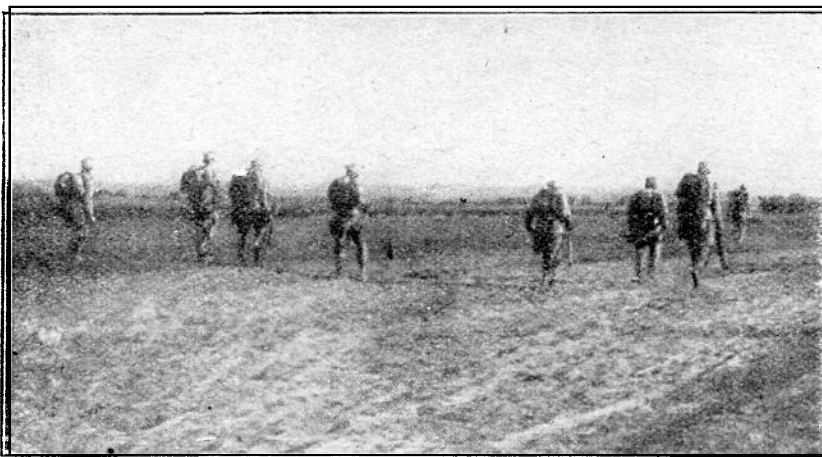
Dankl-féle hadsereg balszárnya ezzel elérte a Szvieciechov—Goszcieradov—Polichna községek között vonuló mintegy 35 kilométer széles vonalat és azt el is foglalta. Különösen heves harcok folytak Anapolnál és Polichnánál, ennek a csoportnak két szárnyánál. Anapolnál, ahol az ellenségnek hátraszorítása a további hadműveletek érdekében volt fontos, Kestranek altábornagy hadosztálya aratott szép sikert. Ugyanez idő alatt a Dankl-féle hadsereg keleti szárnya úgyszólván harc nélkül elérte a Janov és Frampol közötti országúttól északra fekvő magaslatokat, ahol augusztus 23-án este Goraj mellett állott meg. Az első harc vonalából, tehát mindjárt az első nagyobb ütközetben kivertük az oroszoknak előretolt két hadtestét, úgy hogy az orosz arcvonal hátranyomódott a Jozefov—Goraj közötti területre. A két orosz hadtest tévesztése a nyugati visztulamenti szárnyon volt nagyobb, mert ez oldalon végezte az első hadsereg a megkerülő mozdulatot s itt, valamint a közepén törtek előre csapataink a legnagyobb energiával. Gyalogságunk, lovasságunk és tüzérségünk az első tűzpróbát fényesen kiállotta. Hiába ontotta az orosz tüzérség gyilkos gránát- és srápnélzáporát ellenünk, a gyalogsági támadás irama olyan heves volt, hogy mire az orosz tüzérség az egyik távolságra belőtte magát, a mi gyalogságunk már messze előljárt s az orosz lövedékek nagyobb részt a háta mögött csaptak le. Éppen ez a magyarázata, hogy a vakmerő támadáshoz képest, amellyel csapataink az orosz állások ellen rohantak, aránylag kevés veszteség ért bennünket. Köszönhető ez az osztrák-magyar tüzérség kiválóságának is, amely régi hírnevéhez méltón vetélkedett a gyalogsággal a szinte fölös vakmerőségben, legtöbbször egészen közel férközött az ellenség

állásaihoz, hogy annál biztosabban löhesse és közvetlen tűz alá vehesse azokat. És végezetül lovasságunk általában, de honvédhuszárságunk különösen kitüntette magát mindjárt az első kraszniki csatában. Élénken megvilágítja ezt két adat: egy honvédhuszártiszt elbeszélése s hadvezetőségünknek a kraszniki csata után kiadott egyik közleménye.

A honvédhuszártiszt, aki résztvett ebben az első nagy ütközetben, így mondja el megfigyeléseit:

»A mi huszárjaink Kraszniknál semmitől sem riadtak vissza. Előfordult, hogy megtámadtak egy orosz gépfegyverosztágot s belelovagoltak az ellenséges gépfegyverek legnagyobb tűzébe. Csodálatosképpen semmi lényeges veszteség nem érte a mieinket, még akkor sem, amikor lovasrohamuk közvetlenül az ellenséges gépfegyverek elé ért, amelyek hat méter magas sánc mögött voltak felállítva. A csata második napján még hevesebb rohamok voltak, mint az első napon. A kozákok veszettül menekültek s mi üldöztük őket, amíg csak parancsot nem kaptunk az üldözés abbahagyására. De nemcsak a huszárok tüntek ki Kraszniknál. Az orosz lángrész a győzelemből tüzérségünket illeti meg, amely nagyszerű pontossággal lőtt. Magam láttam, amint tüzérségünk egy orosz ezredet gránát- és srápneltűz alá fogott. Az ágyúk olyan kitűnően voltak beállítva, hogy a srápnélék éppen az ezred fölött robbantak széjjel. Néhány ember kivételével az egész ezred elpusztult.«

A szemtanúnak ezt az elbeszélését hitelessé teszi és kiegészíti az osztrák-magyar sajtóhadiszállás hivatalos jelentése, mely a lovasságról és honvédségről azt mondja, hogy maguktartása minden dicséretet felülmúl, hogy ezek a csapatok bámulatos hősiességet tanúsítanak. Ugyancsak a sajtóhadiszállástól ered a haditudósítóknak kiadott az a közlés, amely honvédhuszárjainkról közvetlenül az első kraszniki csata után jelent meg a német s az osztrák, valamint a magyar lapokban is. Eszerint »a honvédhuszárok, bár határozott parancsuk volt, hogy a lövészárkokban levő gyalogság ellen semmiféle támadást ne intézzenek, nem voltak képesek megfékezni szilaj harci kedvüket s a fedett helyről jövő gyilkos gyalogsági tüzelés ellenére is rácsaptak az orosz gyalogságra s azt a fedett helyről kiverték. Ez ismételtén megtör-

Tűzben előnyomuló rajvonal állépi az orosz határt.

Huszáraink üldözik az ellenséget.

Neogrady Antal eredeti rajza.

tént és a csata kimenetelére döntő jelentőséggel volt. A parancsnokok nem győzték a honvédszázadok hősiességét magasztalni.

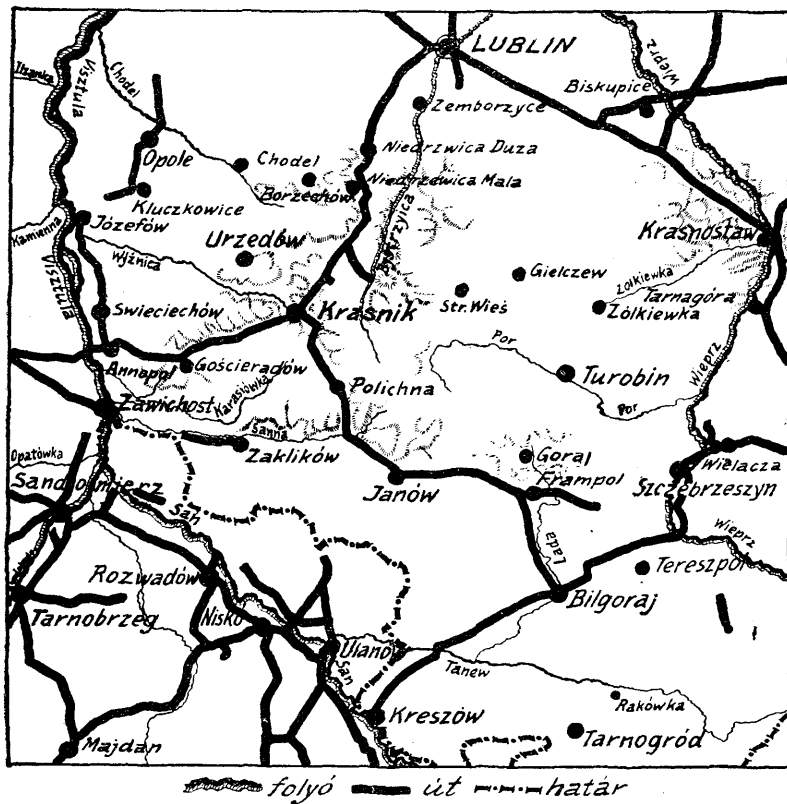
Ilyen körülmények között érthető, hogy az oroszok mindjárt az első nagyobb ütközetben ezernél több halottat, köztük sok tisztet vesztek el. Csapataink magában az ütközetben 2200 oroszot ejtettek foglyul, amely szám az üldözés folyamán 3000-re emelkedett. Ezenfelül három zászlót, húsz ágyút és hét, fogattal ellátott gépfegyvert zsákmányoltak. De az anyagi zsákmány jelentőségét messze meghaladó volt az első nagy összecsapásnak erkölcsi nyeresége: a tűzpróbát kiállott csapatoknak győzelmes öntudata, a maguk erejében való hitnek s a vezérek iránti bizalomnak megerősödése. S ez a hatás nem korlátozódott a harcban részt vett csapatokra, ki kellett terjednie az egész hadseregére, mihelyt a győzelem híre hozzájuk eljutott.

Ez volt az első kraszniki csata eredménye: két előretolt orosz hadtest előnyomulásának megállítása, csapatainak szétverése és megfutamítása egy hátrább fekvő: a tulajdonképpeni kraszniki hadállásba.

A MÁSODIK KRASZNIKI CSATA.

A következő napon, augusztus 24-én teljesen kibontakozott Dankl hadterve. A Visztulára támaszkodó nyugati szárny, mely eddig egyenesen észak felé nyomult előre, északkelet felé fordult, hogy oldalba fogja és újra átkarolja a Krasznik körül húzódó orosz főállásban elhelyezett két ellenséges hadtestet. Az átkarolás biztosítására egy hadosztályt egyenesen északra toltak előre Jozefov, illetve a Viznica-folyó irányába. Maga az átkaroló sereget nyugat felől egészen Krasznik közelébe nyomult előre, elfoglalta a Krasznik mögött északnyugat felé mintegy 15 kilométerre eső Urzedov várost és egészen közelébe férközött annak a fontos országútnak, mely Krasznik felől északi irányban egyenesen Lublin felé vezet, tehát az orosz hadsereg fő visszavonulási útja volt.

Ezzel szemben az orosz hadvezetés hadseregünk másik szárnyára próbált nagy nyomást gyakorolni. A Janov és Frampol közötti országúttól északra eső hadállásaink ellen két újabb teljes hadtesttel intézett igen heves táma-

A krasznik—lublini előnyomulás terepe és úthálózata.

dást. Ez a két hadtest Lublintól dél felé állott és útban volt a kraszniki harctér felé. Előcsapatai hétfőn, augusztus 24-én értek az oroszok második harc vonalába, tehát elkéstek az első kraszniki csatáról s csak a másodikban vehettek részt. Az volt a kérdés, hogy az ezen a szárnyon túlnyomó orosz erővel szemben csapataink képesek lesznek-e helytállani. Mert ha az oroszok ellentámadása ezen a ponton sikerül, akkor hasztalan lett volna a Dankl-hadsereg átkaroló nyugati szárnyának minden győzelme: első hadseregünk leszorult volna eredeti harc vonaláról s az orosz támadó csoport befurakodhatott volna Dankl és Auffenberg hadseregei közé.

Hála csapataink vitézségének, az orosz támadás eredménytelen maradt. A Dankl-hadsereg keleti szárnya a Goraj körüli harcokban diadalmasan helytállott. Az oroszok minden támadását visszaverte, sőt augusztus 25-én maga nyomult előre Gorajtól északkeleti irányban. Az orosz ellentámadás vissza volt verve. Az átkarolás a Visztula felől teljesen sikerült, a kraszniki orosz főállás délről, nyugatról és északról volt fenyegetve. Az oroszok hadállása, mely vasárnap, augusztus 23-án este a visztulamenti Jozefóvtól Gorajig terjedt, keleti részén

hátrahajolt egész Turobinig, nyugati részén pedig Opole felé.

Közben azonban egyre újabb orosz csapatok érkeztek Lublin irányából. Az első harcokban megvert, megfutamított és üldözött két orosz hadtesthez 24-ikén csatlakozott egy újabb hadtest tartalékai is megérkeztek, ezenfelül a Visztula nyugati partján, Nyugat-Lengyelországban a Kamienna-folyó irányában egy másik orosz csapat is tört elő. Ekkor derült csak ki a Krakó felől Kielcén túl előnyomult Kummer-féle hadsereg rendeltetésének helyessége és elért sikereinek fontossága. Ez a hadsereg az orosz túlerő közeledtére közvetlenül a Visztula mellé rendeltetett és a Kamienna-folyótól egészen Zawichostig állott fel, miatt erős lovascsapatunk a Lizagorától messze északra hatolva, egyrészt biztosította a Kummer-féle hadsereg oldalát, másrészt fenntartotta az összeköttetést a Radom és Kielce között Sidlovecznél álló németekkel.

A Kummer-féle seregcsoport odavonattván, egyrésze augusztus 25-én részt vett a második kraszniki csata eldöntésében, mely az újabb hadtestekkel megerősített orosz negyedik hadsereg teljes vereségével végződött. Augusztus 25-én, kedden este hivatalosan jelentette hadvezetőségünk, hogy a Krasznik körül lefolyt háromnapos csata a mi csapataink teljes győzelmével végződött. Az oroszokat az egész, mintegy 70 kilométer széles csatavonalon állásaikból kivertük s fejvesztetten menekülő seregeiket üldöztük Lublin felé.

Ez volt a második kraszniki csata, amely az ütközeteknek egész sorozatából alakult ki s amely hadseregünknek több mint fél század után az első nagy diadalt szerezte meg. A területfoglaláson, az elért helyzeti előnyön, a nagy erkölcsi sikeren felül az oroszoknak halottakban és sebesültekben való nagy veszteségei, nagyszámú fogoly katonájuk, zsákmányul jutott sok hadiszerek, ágyújuk és fegyverük voltak a nagy győzelemnek kézzelfogható valóságos jelei.

A nagyszerű első győzelem, melyben csapataink több mint 160.000 főnyi orosz seregen diadalmaskodtak, egyszerre kitörölte a közvélemény lelkéből a szerb offenzíva meg nem értett megszakításának minden lehángoltságát s a másik szélsőségbe ragadva a

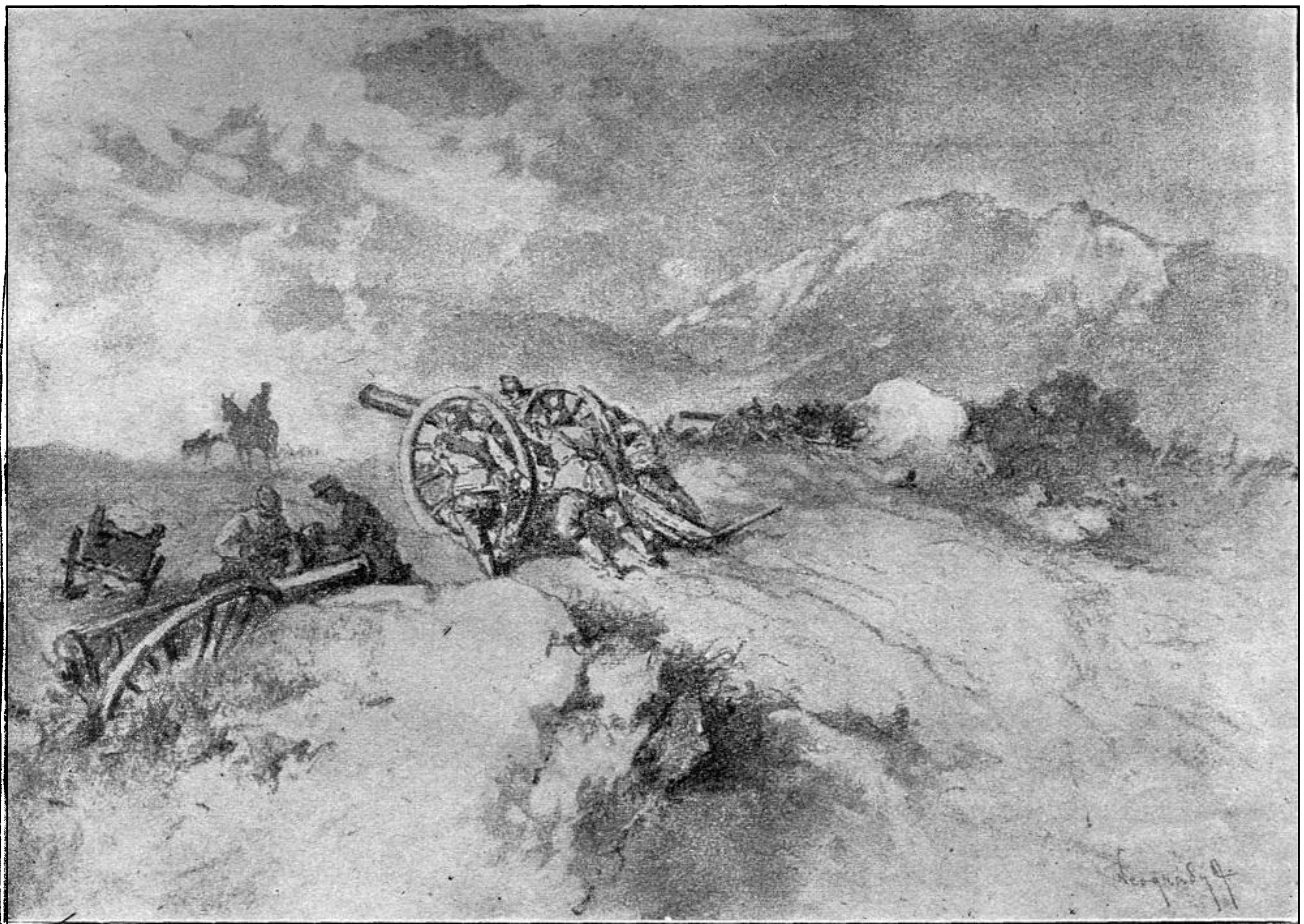
kedélyeket, majdnem túlzottan vérmes reményeket váltott ki. Hisz az ütközet méreteiben és eredményeiben vetélkedett a hadtörténelem legnagyobb csatáival s a németeknek a franciákon augusztusban aratott legszebb győzelmeivel. Növelte a lelkesedést a szövetséges Németország sajtójának magatartása. Az egész német hírlapirodalom párját ritkító melegséggel ünnepelte az osztrák-magyar hadsereg győzelmét, nyíltan hirdette, hogy a monarchia a roppant orosz túlerő tudatában is önzetlenül vállalta azt a kockázatos feladatot, hogy az oroszok főerejét merész előretöréssel magára vonja. »Nem lehet elhallgatni — mondja például a Lokalanzeiger, — hogy az osztrák-magyar hadvezetőség önfeláldozó módon megváltoztatta haditervét, mihelyt kiderült, hogy ezt a mi érdekünk kívánja. Lehetetlen volna a modern hadtörténelemben olyan szövetséges bajtársat keresni, aki ilyen nagyfokú önzetlen előzékenységet tanúsított volna.«

Maga a győzelmes hadvezér, Dankl Viktor lovassági tábornok, augusztus 26-ikán kiadott

hadseregpáncsban összegezte hadseregének sikerét ekképpen :

»A hadsereg augusztus 23-án és 24-én a kraszniki, polichnai és goraji csatában fényesen kiállta a tűzpróbát. Valamennyi hadtest a csapatok halálmegvető dicsőségével az ellenséget visszavonulásra kényszerítette. Eddigi megállapítás szerint három zászló, huszonnyolc ágyú és számos gépfegyver jutott a kezünkbe és *hatezernél több foglyot ejtettünk*. Szívből köszönetet mondok a hadseregnek szeretett hadurunknak és a hazának teljesített szolgálataiért. De fájdalom is tölti el lelkemet. Sok bajtársunk elesett a becsület mezején. Rájuk gondolunk e magasztos órában. Még sok nehéz harc és sok fáradság áll előttünk. A derék hadsereg, bizonyos vagyok benne, mindezt győzni fogja. *Dankl* lovassági tábornok.«

Nehéz, győzelmes harcok alkonyán szolt így a vezér a tűzkeresztségen átesett vitéz csapataihoz, amelyekre másnap már újabb fáradalmak és nehéz harcok vártak.

Tüzérségünk az ellenség közelébe vontatja fel ágyúit.

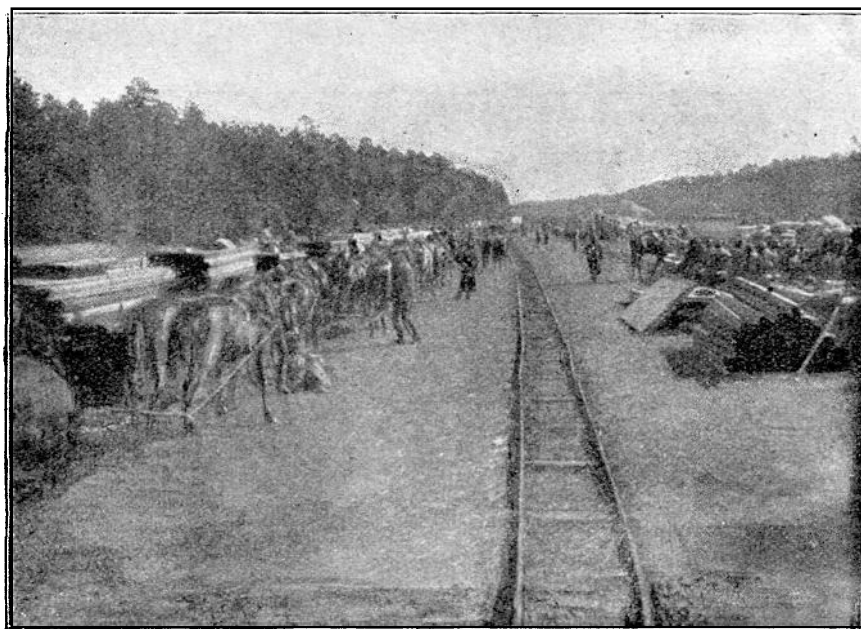
Frankl E. Berlin-Friedenau felv.

Katonáink az élelemutánszállítás megkönnyítésére vágányt építenek ellenséges területen.

A NIEDRZVICA-DUSAI CSATA.

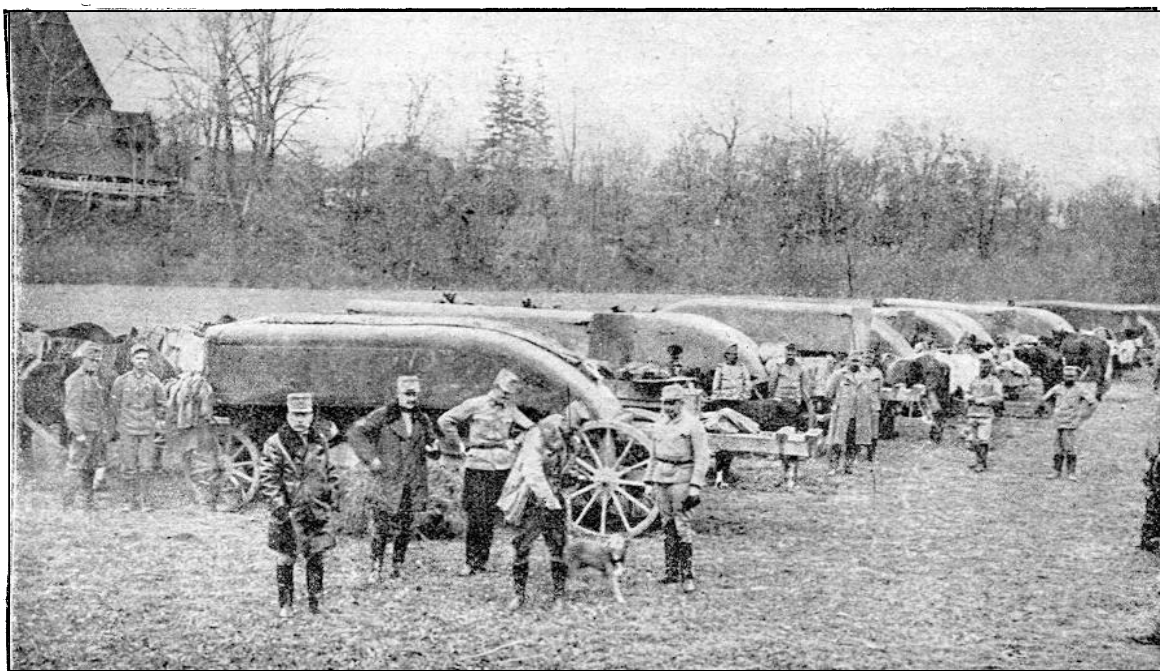
A második kraszniki csatában aratott győzelmünk a Dankl-hadsereg hatalmába juttatta a Viznica-folyó és a Porpatak alkotta orosz védelmi vonalat Jozefov és Turobin között. A Viznica a Visztulának mellékfolyója, mely Kraszniktól harántirányban folyik nyugatra. A Porpatak a Vjeprz-folyóba ömlik és majdnem harántirányban fut Turobinon át kelet felé. A Dankl-hadsereg, mikor ezt a vonalat hatalmába kerítette, nem érte be a futó ellenség üldözésével, hanem egész erejével tovább nyomult előre. Ám hogy összeköttetése a határaink mögött szervezett hadtápterülettel könnyebb legyen, hogy az utánszállítás a homokos és mocsaras talaj nehézségei, valamint az időjárás esetleges változásai folytán meg ne szakadjon, Dankl tábornok, mihelyt a Krasznik irányában való előnyomulás sikerét megállapította, két nevezetes intézkedést tett meg hátsó összeköttetésének megjavítására. Parancsára vasútezredünk egy osztaga megépítette az első modern tábori vasutat, amely Kraszniktól Zaklikovon át Rozvadovig mintegy 50 kilométernyi hosszúságban látta el a Dankl-hadsereg utánszállítását. Vasúti ezredünk szervezete és felszerelése lehetővé tette, hogy fél nap alatt 10

távú vasutat építhetett meg. Ez a vasút a Dankl-hadseregnek előnyomulása folyamán rendkívüli szolgálatokat tett. De keskeny nyomtávnál fogva nem elégíthette ki egy állandóan harcban álló három hadtestnyi, tehát mintegy 180.000 főnyi hadsereg élelmiszer- és lőszerkészlet-szükségletét. Épp ezért szükségessé vált a vasút létesítésén kívül egy megfelelő kocsíút kiépítése is. Egy pillantás a térképre megmutatja, hogy a jó közlekedési utak Galícia határán megszűnnek. Krasznik ugyan csomópontja egy pár jól megépített széles műútnak, de ezek a műutak mind határainkkal párhuzamosan futnak úgy, hogy a mi határaink és Krasznik között mintegy 40 kilométer szélességű területen Galiciábólészak felé Orosz-Lengyelországba vezető országút nincsen. Nyilvánvaló, hogy az orosz birodalom ezen a területen azért nem épített számbavehetőbb modern műutakat, mert számított egy esetleges háborúban azokra a nehézségekre, amelyeket a rettenetes talajviszonyok az osztrák-magyar hadseregnek okozhatnak. Dankl tábornok azonban, miután harcoló csapataival legyőzte a terep nehézségeit, a háta mögött felvonuló munkáscsapatokkal alaposan megjavította a kátyús-futóhomokos mezei utakat. A Tanev-vidék sűrű erdőségeiből sok százezer fát vágta ki a munkáshadak s ezeknek farragatlan törzsével pallózták végig az 50 kilométernél is hosszabb útvonalat. Ezek a fátörzsek besüppedtek a kátyúba, benyomultak a homokba és azontúl szilárd alapot adtak a súlyosan megrakott társzekereknek, ne-

Tábori vasútunk végállomása Oroszországban.

Oszták-magyar hadihíd-készlet a táborban.

héz lőszerkocsiknak és ágyúknak az előrevonulásra.

Augusztus 26-án Dankl hadseregének élei mintegy 15 kilométerre nyomulván előre Lublin felé, a krasznik—lublini út mindkét oldalán, mindenütt újabb megerősített állásban levő orosz csapatokra bukkantak. A Krasznik alól fejvesztetten visszavonuló négy orosz hadtestet ugyanis az Opole és Zolkiewka között húzódó mintegy 75 kilométer széles vonalon újabb orosz hadtest várta, megállította és hadrendbe sorakoztatta úgy, hogy az ezen vonalba eső Chodel, Borzechov, Niedrzvica-Mala, Sztaraviesz községekben és azok között mindenütt szilárd orosz állásokkal kerültünk szembe. Mint utóbb kiderült, az orosz negyedik hadsereg parancsnoka még a kraszniki harcok alatt összegyűjtette kozákjaival az oroszlengyel lakosság ezreit s velük a harcoló orosz sereg háta mögött mindig újabb és újabb lövészárkokat és öt-hat méter magas sáncokat készítettett, amelyekben a visszavonuló orosz csapatok jó fedezéket találtak. Csapataink tehát csak lépésről lépésre nehéz harcok árán haladhattak előre. Az újabb orosz védelmi vonal főállása az előbb jelzett vonal mögött pár kilométernyire húzódó magaslat-láncolaton volt, amelyet *Niedrzvica-Dusa* helységről ismerünk.

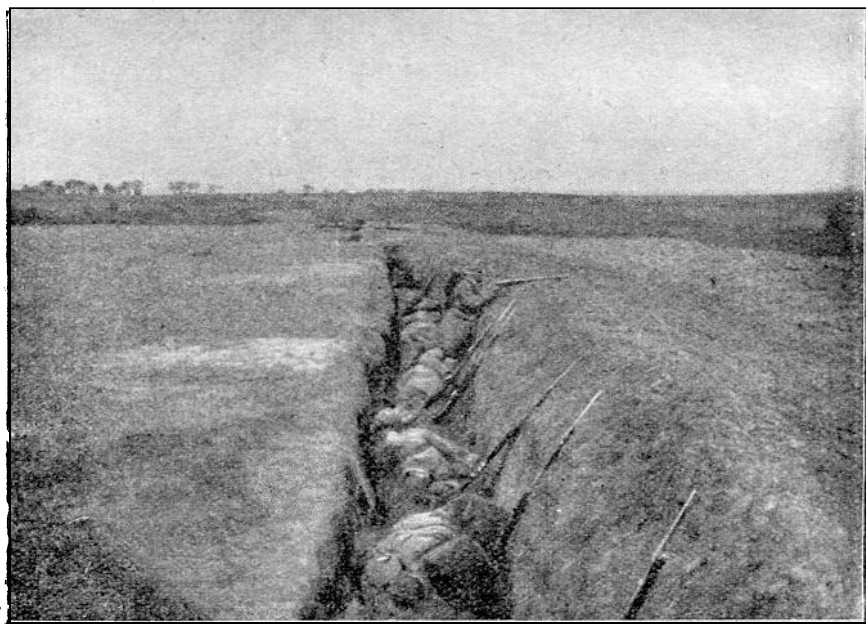
Az oroszoknak ez ellen az igen erős védelmi állása ellen csapataink azonnal megkezdték az előnyomulást, illetve hadműveletet. A 10-ik had-

testnek a goraji csata után Turobinon át előnyomult egyik hadosztálya a pozsonyi 5-ik hadtesttel együtt széles vonalban Krasznosztáv irányában vonult előre, hogy a Vjeprz-folyó balpartján elterülő egész vidéket megtisztítsa az ellenségtől. Augusztus 27-én ez a csoport elérte a Gielcev-Zolkiewka és Deszkovicetől északra húzódó vonalat, ahonnan az oroszokat olyan lendülettel szorította ki, hogy az oroszok menekülésszerűen megfutamodtak. Ezzel a Dankl-hadsereg keleti szárnya az oroszok arcvonalának keleti oldalába jutott. Ugyanezt a feladatot kellett elvégezni nyugat felől is, mert a negyedik orosz hadseregnek ez a harmadik védelmi vonala olyan erős volt, hogy szemtől szembe való támadás sikere kétséges volt, de még siker esetén is első hadseregünkre nagyon súlyos veszteségekkel járt volna. Ezért a Kummer-féle nyugatlengyelországi hadcsoport azt a parancsot kapta, hogy a Visztula túlsó partján álló zömével keljen át a Visztulán és Jozefov irányából északkelet felé vonulva, kerülje meg ez oldalon is az oroszok védelmi állását. Mialatt a Kummer-féle csoport ilyképpen Opole felé vonult előre, a Lublin felé vivő műút mentén harcoló hadtestünk augusztus 27-én hatalmas támadással kiverte az oroszokat a Niedrzvica-Dusa magaslatain elfoglalt nagyszerű állásukból, ezzel az orosz védelmi vonal főállását hatalmába ejtette, az egész vonalat középen is áttörte, úgy hogy az egész orosz haderő Lublin felé való

további visszavonulásra kényszerült. Nem változtatott ezen a helyzeten az sem, hogy a Kummer-féle hadcsoportnak a nyugati megkerülés nem sikerült teljesen. Ez a seregcsoport ugyanis az Opole és Chodel közötti vonalon való előnyomulása közben túlnyomó ellenséges erőkre bukkan, úgy hogy több napi helytállás után augusztus 30-án a Chodelpatak mocsárvidékéről kénytelen volt visszavonulni az Opoletől kissé délre fekvő dombláncolatra. Ezzel a visszavonulással a Kummer-féle seregcsoport csak igen kis területet, mintegy 6—8 kilométernyi földszívet adott fel és bölcsen kitért egy kedvezőtlen körülmények között megvívandó ütközet elől. Ez annyival helyesebb volt, mert az aktív előnyomuláson felül ennek a seregcsoportnak még két passzív feladata is volt. Az egyik: hogy jelenlétével lekösse a szemközt álló nagyobb orosz erőket és megakadályozza, hogy ezek a harcfront többi pontja felé eltolassanak; a másik: az Opole és Visztula közötti terület fedezése, hogy a Nyugat-Lengyelországból Szidlovec felől a Dankl-hadsereg erősítésére irányított német landwehresapatok a Visztulán a Kummer-csoport védte vonal mögött átkelhessenek.

Míg a Kummer-seregcsoport ezt a két passzív feladatát sikeresen megoldotta, addig a Dankl-féle első hadseregünknek szabad volt az útja Lublin felé, melytől e vonal elfoglalása után nagy félkörben 20—30 kilométer távolságra állott. Ez anagyszerű siker annál nagyobb értékű,

mert Dankl hadserege a Visztula és Vjeprz között tulajdonképpen majdnem a teljes varsói katonai kerülettel: hat hadtesttel, vagyis 12 gyaloghadosztállyal és több lovashadosztállyal vívta meg diadalmas harcait. A vezér főlénye kiegyenlítette az erőknek különbségét, noha a varsói katonai kerület csapatai az orosz hadseregnek elsőrendű, állandóan hadiállapotban tartott és teljesen begyakorlott elitesapatai voltak. A mi katonáink meg is érezték az oroszoknak hadiszokásokban s különösen a jó védelmi állások kiválasztásában és elkészítésében való fölényét. A Dankl-féle hadsereget ezekben az első harcokban tényleg jelentékeny veszteségek érték, mert a harcban tapasztalatlan katonáinkat a tisztikar minden erőfeszítése sem volt képes a vakmerő rohamoktól visszatartani. Igaz, hogy viszont a lelkeknek ez a tüze, mely katonáinkban égett, szükséges volt ahhoz, hogy az oroszok gyakorlati fölényét ellensúlyozza. És mindenekfölött szükséges volt ahhoz, hogy legfőbb hadvezetőségünknek alap gondolata: az egyik ellenséges csoportnak hirtelen rajtaütéssel való megverése, határainktól való visszaszorítása, felvonulásának megzavarása a legnagyobb gyorsasággal eléressék. Végül csapatainknak ez a mindent magával ragadó tüze a saját maguknak okozott veszteségeik mellett létrehozta a kiegyenlítést is, amennyiben ezek a lendületteljes rohamok az oroszoknak a miénknél sokkal nagyobb veszteségeket okoztak.

Tűzszünet a lövőárookban Lublin előtt.